

Historien bakom ett porträtt av Bror Kronstrand
- om flickan Iris med de klarblå ögonen

Porträttet av Iris, målat år 1941, publicerades som konstbilaga i en julupplaga av tidningen Idun. Den fina mössan var en present till henne från Bror Kronstrand.

Iris mor hette Thyra. Hon anställdes vid sjutton års ålder som en av flera husor hos Beth och Bror Kronstrand i hemmet på Drottninggatan i Mariestad. Thyra hade vuxit upp på landet, i Böckersboda några mil norr om staden. När Kronstrands år 1932 flyttade till Stockholm följde hon med dit och fortsatte sin anställning hos dem i lägenheten på Brahegatan nära Humlegården på Östermalm. Hon arbetade kvar hos Kronstrands i sammanlagt arton år med flera uppehåll då Bror och Beth reste bort på långa utlandsresor. Hon fortsatte sitt arbete hos dem i perioder även efter att hon hade gift sig och fått barn.

Thyra sitter till vänster

I Thyras arbetsuppgifter ingick alla slags hushållsgöromål som städning, tvätt, strykning, matlagning, bakning och servering. I betygen som Beth skrev beskrivs hon som "mycket duktig", "pliktrogen", "med ett förnöjsamt sinne". Hon skötte sina sysslor "på ett oklanderligt sätt" och hon var alltid "älskvärd och uppmärksam".

Som anställd bodde Thyra i det Kronstrandska hemmet och hon tog på många sätt del av hemlivet där. Men relationen mellan henne och hennes arbetsgivare var samtidigt strikt formell; hon tilltalade sina arbetsgivare med "fru Kronstrand" och "herr Kronstrand" medan Beth och Bror kallade Thyra vid förnamn.

Några år efter flytten till Stockholm gifte Thyra sig med Bertil och de flyttade in i en lägenhet på Majorsgatan, nära Kronstrands bostad. Deras första dotter Iris föddes år 1936. Nio år senare fick Iris en syster, Maj-Britt.

Både Bror och Beth tyckte mycket om Thyras dotter och de visade på många sätt att hon fanns i deras tankar och att hon stod dem nära.

"Iris på besök", blyertsteckning av Iris i Beths knä.

När Beth och Bror var på resande fot skickade de ofta brev och vykort till Iris.

Ett vykort skickat till henne från Paris.

Iris fick en mycket vacker docka i present av Beth, en docka som hon själv hade fått och lekt med som liten flicka och sedan sparat under livet.

Och Bror och Beth tillverkade tillsammans med mycket omsorg ett stort dockskåp till Iris. Skåpet hade tre våningar och var fint och detaljrikt inrett. På nedersta våningen, källarvåningen, fanns värmepannan och en kokskällare med riktiga små koksbitar! Beth sydde gardiner till fönstren och lakan till docksängarna och Bror lade stor vikt vid inköp av tapeter och vackra möbler som passade i rummen och han ordnade tapetsering, montering av de små gardinstängerna och belysning med små strömbrytare och lampor i hela huset. Badrummet var välutrustat, där fanns badkar, dusch och toalett. I dockskåpet bodde dockor, en fin herre och en fin dam, deras två barn samt en barnsköterska.

Beth blev svårt sjuk och avled år 1940. Hon och Bror hade inte några egna barn och efter hustruns död levde Bror ensam tills han några år senare gifte sig med sin andra hustru Sigrid (som var god vän med Thyra).

Thyra arbetade fortfarande i hushållet hos Bror, hon hjälpte honom med att ta in posten och se till lägenheten när han var på resor och tog hand om de hemsysslor han behövde. Och hon och Iris kom ofta på uppskattade besök.

Bror var intresserad av Iris teckningar och han ringde ibland och pratade med henne, frågade om hon ville skriva till honom och visa sina teckningar.

Iris är fem år gammal på denna fina blyertsteckning som Bror Kronstrand gjorde samma år som bilden på första sidan.

Dåtida interiör i Buttericks eleganta butik på Drottninggatan

Ibland tog Bror och Iris promenader, bland annat brukade de gå till Buttericks på Drottninggatan där de kunde köpa föremål till dockskåpet eller andra roliga och intressanta småsaker.

Bror Kronstrand och Iris på stadspromenad. Det är Iris som har rosett i håret och den andra flickan är Iris kusin.

Iris levde hela sitt liv i Stockholm. Hon utbildade sig till damfrisörska och arbetade i detta yrke under många år och sedan som expedit på olika avdelningar på NK på Hamngatan.

Hon gifte sig och fick två barn, båda pojkar. En av hennes favoritsysselsättningar var under hela livet att dansa.

Stort tack till Maj-Britt Wahlqvist som berättat för oss om sin syster Iris och om sin mor. Maj-Britt har också generöst gett oss tillgång till familjens bilder och foton.

Eva Holmberg

Bror Kronstrand-sällskapet i Mariestad